

КІТАП ОҚУДЫҢ АДАМНЫҢ ДАМУЫНДАҒЫ РӨЛІ

Есмагамбетова Г.К., аға оқытушы, complectovanie.kgu@inbox.ruҚайырбек Р.М., БД-24-1 тобының студенті, rustem.kaiyrbek@gmail.comШынтемірқызы Е., БД-24-1 тобының студенті, erkenazsyntemirkyzy7@gmail.comСыдық А.Б., БД-24-1 тобының студенті, akmarzhan.sydyk@bk.ru*Қызылорда ашық университеті, Қызылорда қ., Қазақстан Республикасы*

Аңдатпа: Кітап оқудың адамның интеллектуалдық, рухани және тұлғалық дамуындағы рөлі қарастырылады. Кітап оқудың адамның ойлау қабілетін жетілдіруге, сөздік қорын байытуға, дүниетанымын кеңейтуге және сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын қалыптастыруға ықпалы талданады. Сонымен қатар көркем және ғылыми әдебиеттерді жүйелі түрде оқудың эмоционалдық интеллект пен шығармашылық қабілетті дамытудағы маңызы сипатталады. Кітап оқудың тұлғаның өзін-өзі тануына, білімін арттыруына және өмірлік көзқарасының қалыптасуына әсері айқындалады. Зерттеу нәтижесінде тұрақты кітап оқу адамның жан-жақты дамуына ықпал ететін маңызды құрал екені көрсетіледі.

Кілтті сөздер: кітап оқу, тұлғалық даму, интеллектуалдық даму, рухани даму, дүниетаным, сыни ойлау, шығармашылық қабілет.

Аннотация: Рассматривается роль чтения книг в интеллектуальном, духовном и личностном развитии человека. Анализируется влияние чтения на совершенствование мыслительных способностей, обогащение словарного запаса, расширение кругозора и формирование навыков критического мышления. Кроме того, раскрывается значение систематического чтения художественной и научной литературы в развитии эмоционального интеллекта и творческих способностей. Определяется влияние чтения на самопознание личности, повышение уровня знаний и формирование жизненных взглядов. В результате исследования показано, что регулярное чтение книг является важным инструментом всестороннего развития личности.

Ключевые слова: чтение книг, личностное развитие, интеллектуальное развитие, духовное развитие, мировоззрение, критическое мышление, творческие способности.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев қоғамда кітап оқу мәдениетін қалыптастыруға ерекше көңіл бөліп, бұл бағытты мемлекеттік саясаттың басымдығы ретінде белгіленеді. Ол Ұлттық құрылтай отырыстарында және өзінің арнайы Жарлықтарында бұл идея туралы маңызды ой айтты: Озық ойлы ұлт болудың ең төте жолы – кітап оқу. Президент жаппай кітап оқитын ұлтқа айналу арқылы ғана еліміз әлемдік деңгейде бәсекеге қабілетті бола алатынын атап өтті. Кітап оқу – ұлттың озық қасиетіне айналуы тиіс.

- Зерделі ұлт қалыптастыру Жарлығы: 2026 жылғы мамырда мемлекет басшысы «Кітап оқу мәдениетін дамыту және зерделі ұлт қалыптастыру жөніндегі шаралар туралы» арнайы Жарлыққа қол қойды. Бұл құжат қазіргі уақытта елімізде өтіп жатқан ауқымды «Кітап оқитын ұлт» республикалық марафонының негізіне айналды.

Мемлекет басшысының алға қойған стратегиялық мақсаты – алдағы он жыл ішінде Қазақстанды әлемдегі ең көп кітап оқитын он мемлекеттің қатарына қосу.

Кітап – адамзаттың ең қымбат рухани байлығының бірі. Ол адамға білім беруден басқа, оның ойлауын кеңейтеді, қиялын дамытады және рухани тұрғыдан байытады.

Қазіргі цифрлық заманда адамдардың көбі уақытын әлеуметтік желі мен қысқа видеоларға жұмсайды. Алайда кітап оқу - адам баласының ой-өрісін кеңейтіп, тұлғалық дамуына тікелей әсер ететін ең тиімді құралдардың бірі. Ғылыми зерттеулер мен статистикалық деректер кітап оқудың адамға тигізер пайдасын дәлелдейді. Ең алдымен, кітап оқу миды дамытады. Ұлыбританияда жүргізілген зерттеулерге сәйкес, күн сайын кемінде 20–30 минут кітап оқитын адамдардың сөздік қоры оқымайтын адамдарға қарағанда 30–40 пайызға жоғары болады. Бұл әсіресе жасөспірімдер үшін маңызды, себебі сөздік қоры бай адам өз ойын еркін жеткізе алады және академиялық жетістігі де жоғары болады. Сонымен

қатар, кітап оқу зейінді күшейтеді. Америкалық нейропсихологтардың мәліметінше, тұрақты кітап оқитын адамдардың назар аудару қабілеті 2 есе жақсырақ дамиды. Ал үнемі қысқа ақпарат тұтынатын адамдарда керісінше, зейіннің тез бөлінуі байқалады. Бұл оқу үлгеріміне де, күнделікті өмір сапасына да кері әсер етеді. Кітап оқу психологиялық денсаулыққа да пайдалы. 2009 жылы Сассекс университетінде жүргізілген зерттеу бойынша, кітап оқу стресс деңгейін 68 пайызға дейін төмендетеді. Бұл көрсеткіш музыка тындау немесе серуендеумен салыстырғанда әлдеқайда жоғары. Яғни, кітап – арзан әрі тиімді «психологиялық демалыс». Тағы бір маңызды пайдасы - эмпатияны дамыту. Әлем елдеріндегі әлеуметтік зерттеулер көркем әдебиет оқитын адамдардың өзгенің сезімін түсіну қабілеті жоғары болатынын көрсеткен. Бұл қасиет қоғамда қарым-қатынасты жақсартып, толерантты көзқарастың қалыптасуына ықпал етеді.

Статистикаға сүйенсек, табысты адамдардың басым бөлігі тұрақты түрде кітап оқиды. Мысалы, әлемге әйгілі кәсіпкерлердің көпшілігі жылына 20-50 кітап оқитынын жасырмайды. Бұл олардың шешім қабылдау қабілеті мен сыни ойлауын жетілдіретінін дәлелдейді. Кітап оқу - адамның интеллектуалдық, психологиялық және әлеуметтік дамуының негізі. Кітап оқитын ұрпақ - саналы, сауатты әрі бәсекеге қабілетті қоғамның кепілі. Сондықтан кітап оқуды әдетке айналдыру - әрбір адам үшін маңызды қадам. Әсіресе жасөспірімдер мен балаларға кітап оқу өте маңызды. Бүгінгі күні технология дамып, адамдар телефон мен әлеуметтік желілерде көп уақыт өткізсе де, кітаптың орны өзгеше.

Алдымен, кітап оқу адамның сөздігін байытады. Көп оқыған адам өз ойын анық және көркем түрде білдіре алады. Ол жаңа сөздерді үйренуден басқа, оларды дұрыс қолдануды да үйренеді. Бұл мектепте оқытатын сабақтарға да, күнделікті өмірдегі қарым-қатынасқа да пайдасы зор. Сонымен қатар, кітап оқу жазудың сапасын арттырады. Грамматикалық қателер азайып, жазу тәртібі жақсартатыны сөзсіз.

Кітап оқу адамның ойлау қабілетін де дамытады. Әрбір оқылған кітап оқырманды ойлануға, талдауға, салыстыруға үйретеді. Кейіпкерлердің істеген істерін бағалаған сайын адам өзінің дұрыс және бұрыс әрекеттерін ажыратуды үйренеді. Бұл жасөспірімдердің өмірлік көзқарасының қалыптасуына ықпал етеді. Олар қиын жағдайларда шешім қабылдауды да кітап арқылы үйренеді.

Кітап адамның қиялын дамытады. Әсіресе әдеби кітаптарды оқыған кезде оқырман оқиғаны өз көзімен көруге тиіс. Бұл шығармашылық қабілетін арттырады. Қиялы дамыған бала болашақта жаңа идеяларды ойлап табуға, ерекше ойлауға бейім болады. Сондықтан кітап оқу тек білім алу ғана емес, шығармашылық дамудың да негізі болып табылады.

Кітап оқудың тағы бір маңызды пайдасы – адамның эмоционалдық жағдайына ықпал етуі. Қызықты кітапты оқығанда адам демалып, күйзелісінен арылады. Кейіпкерлердің өмірін бірге бастан кешкен адам өз эмоцияларын түсінуді үйренеді. Бұл әсіресе жасөспірім кезеңінде өте маңызды, өйткені бұл уақытта балалар түрлі сезімдерді бастан кешеді.

Сонымен қатар, кітап оқу уақытты тиімді пайдалануға көмектеседі. Бос уақытты пайдасыз өткізбеудің ең жақсы жолдарының бірі – кітап оқу. Бұл әдет адамды тәртіпке, жауапкершілікке үйретеді. Кітап оқуды күнделікті әдетке айналдырған адам өмірде де табысты болуға бейім келеді.

Кітап оқу – адамның толық дамуына ықпал ететін маңызды іс-әрекет. Ол білім береді, ойды дамытады, қиялды ұштайды және адамды рухани байытады. Сондықтан әрбір жасөспірім мен бала кітап оқуды әдетке айналдыруы керек. Кітап – сенімді дос, әрі болашаққа бастайтын жол.

Үнемі кітапты оқу жаңа ақпарат алумен қатар, мидың жұмыс істеуін жақсартады. Бұл эмоционалды зияткерлікті арттырады, фактілерді жақсы есте сақтауға көмектеседі, сонымен қатар күрделі мәселелердің балама шешімдерін тиімді іздеуге үйретеді. Жаңа технологиялардың дамуымен дәстүрлі кітаптарды электронды түрде оқу мүмкіндігі бар, мысалы, көптеген кітаптар қазақша жинақталған adebiportal.kz порталынан оқуыңызға болады.

Кітап оқу бойымызда нені дамытады? Оқу жазбаша сөйлеуді қабылдау мен түсінуден тұратын рецептивті сөйлеу әрекеті ретінде қарастырылады. Кітаптарды үнемі оқудың бірнеше себептері бар:

- сөздік қорды арттырады;
- өзіне деген сенімділікті арттырады;
- Альцгеймер ауруынан қорғайды;
- күйзелісті азайтады;
- есте сақтау мен ойлауды дамытады;
- шығармашылық қабілеттерді қалыптастырады;
- кітап оқитын адамдар ұзағырақ өмір сүреді.

Оқу кезінде ауызша сөйлеуді қабылдаудан айырмашылығы, ақпарат есту арқылы емес, көру арнасы арқылы келеді. Көркем әдебиетті оқу кезінде шығармадан өмірдің нақты мысалдарын байқаймыз, сондықтан ол бүкіл әлемде өте танымал. Адам оқу барысында кітапта жазылған барлық сәттерді, оқиғалар мен кейіпкерлерді елестету арқылы өзінің жан-дүниесімен қабылдайды. Көркем шығармаларды оқу арқылы адам мен оның мінезін жақсы түсінуге болады, осылайша кітапті оқу күнделікті өмірде көмектеседі.

Кітап оқу миға қалай әсер етеді? Кітапты оқу процесінде адам миының шамамен 17 аймағы жұмыс істейді. Олардың әрқайсысы өз саласына жауап береді: біреуі көзбен қабылдайды, екіншісі дыбыстар мен әріптерді байланыстырады, үшіншісі оқылғанның мағынасын түсінеді.

Кітап оқу үдерісі мидың тіпті жүйке талшықтарының мөлшерінің ұлғаюына әкеледі, яғни сұр және ақ заттардың тиімділігі артады. Оқу мидың бірнеше функционалдығын қамтиды, соның ішінде визуалды және аудио үдерістер, фонемалық тану, еркін оқу қабілеті, түсіну және т. б. Жүрек соғу жылдамдығын бәсеңдетіп, бұлшықет кернеуін төмендету үшін кітап оқудың 6 минуты жеткілікті екендігі белгілі. Сонымен қатар, кітап оқу танымдық құлдырауды бәсеңдетуге және танымдық бұзылулардың ауыр түрлерін болдырмайды.

Оқу кезінде ауызша сөйлеуді қабылдаудан айырмашылығы, ақпарат есту арқылы емес, көру арнасы арқылы келеді. Көркем әдебиетті оқу кезінде шығармадан өмірдің нақты мысалдарын байқаймыз, сондықтан ол бүкіл әлемде өте танымал. Адам оқу барысында кітапта жазылған барлық сәттерді, оқиғалар мен кейіпкерлерді елестету арқылы өзінің жан-дүниесімен қабылдайды. Көркем шығармаларды оқу арқылы адам мен оның мінезін жақсы түсінуге болады, осылайша кітапті оқу күнделікті өмірде көмектеседі.

Қазіргі цифрлық заманда адамдардың көбі уақытын әлеуметтік желі мен қысқа видеоларға жұмсайды. Алайда кітап оқу - адам баласының ой-өрісін кеңейтіп, тұлғалық дамуына тікелей әсер ететін ең тиімді құралдардың бірі. Ғылыми зерттеулер мен статистикалық деректер кітап оқудың адамға тигізер пайдасын дәлелдейді. Ең алдымен, кітап оқу миды дамытады. Ұлыбританияда жүргізілген зерттеулерге сәйкес, күн сайын кемінде 20–30 минут кітап оқитын адамдардың сөздік қоры оқымайтын адамдарға қарағанда 30–40 пайызға жоғары болады. Бұл әсіресе жасөспірімдер үшін маңызды, себебі сөздік қоры бай адам өз ойын еркін жеткізе алады және академиялық жетістігі де жоғары болады.

Сонымен қатар, кітап оқу зейінді күшейтеді. Америкалық нейропсихологтардың мәліметінше, тұрақты кітап оқитын адамдардың назар аудару қабілеті 2 есе жақсырақ дамиды. Ал үнемі қысқа ақпарат тұтынатын адамдарда керісінше, зейіннің тез бөлінуі байқалады. Бұл оқу үлгеріміне де, күнделікті өмір сапасына да кері әсер етеді. Кітап оқу психологиялық денсаулыққа да пайдалы. 2009 жылы Сассекс университетінде жүргізілген зерттеу бойынша, кітап оқу стресс деңгейін 68 пайызға дейін төмендетеді. Бұл көрсеткіш музыка тыңдау немесе серуендеумен салыстырғанда әлдеқайда жоғары. Яғни, кітап – арзан әрі тиімді «психологиялық демалыс».

Тағы бір маңызды пайдасы - эмпатияны дамыту. Әлем елдеріндегі әлеуметтік зерттеулер көркем әдебиет оқитын адамдардың өзгенің сезімін түсіну қабілеті жоғары болатынын көрсеткен. Бұл қасиет қоғамда қарым-қатынасты жақсартып, толерантты көзқарастың қалыптасуына ықпал етеді.

Статистикаға сүйенсек, табысты адамдардың басым бөлігі тұрақты түрде кітап оқиды. Мысалы, әлемге әйгілі кәсіпкерлердің көпшілігі жылына 20–50 кітап оқитынын жасырмайды. Бұл олардың шешім қабылдау қабілеті мен сыни ойлауын жетілдіретінін дәлелдейді. Кітап оқу - адамның интеллектуалдық, психологиялық және әлеуметтік дамуының негізі. Кітап оқитын ұрпақ - саналы, сауатты әрі бәсекеге қабілетті қоғамның кепілі. Сондықтан кітап оқуды әдетке айналдыру - әрбір адам үшін маңызды қадам. Кітап – адамзаттың ең қымбат рухани байлығының бірі. Ол адамға білім беруден басқа, оның ойлауын кеңейтеді, қиялын дамытады және рухани тұрғыдан байытады. Әсіресе жасөспірімдер мен балаларға кітап оқу өте маңызды. Бүгінгі күні технология дамып, адамдар телефон мен әлеуметтік желілерде көп уақыт өткізсе де, кітаптың орны өзгеше.

Алдымен, кітап оқу адамның сөздігін байытады. Көп оқыған адам өз ойын анық және көркем түрде білдіре алады. Ол жаңа сөздерді үйренуден басқа, оларды дұрыс қолдануды да үйренеді. Бұл мектепте оқытатын сабақтарға да, күнделікті өмірдегі қарым-қатынасқа да пайдасы зор. Сонымен қатар, кітап оқу жазудың сапасын арттырады. Грамматикалық қателер азайып, жазу тәртібі жақсаратыны сөзсіз.

Кітап оқу адамның ойлау қабілетін де дамытады. Әрбір оқылған кітап оқырманды ойлануға, талдауға, салыстыруға үйретеді. Кейіпкерлердің істеген істерін бағалаған сайын адам өзінің дұрыс және бұрыс әрекеттерін ажыратуды үйренеді. Бұл жасөспірімдердің өмірлік көзқарасының қалыптасуына ықпал етеді. Олар қиын жағдайларда шешім қабылдауды да кітап арқылы үйренеді.

Кітап адамның қиялын дамытады. Әсіресе әдеби кітаптарды оқыған кезде оқырман оқиғаны өз көзімен көруге тиіс. Бұл шығармашылық қабілетін арттырады. Қиялы дамыған бала болашақта жаңа идеяларды ойлап табуға, ерекше ойлауға бейім болады. Сондықтан кітап оқу тек білім алу ғана емес, шығармашылық дамудың да негізі болып табылады.

Кітап оқудың тағы бір маңызды пайдасы – адамның эмоционалдық жағдайына ықпал етуі. Қызықты кітапты оқығанда адам демалып, күйзелісінен арылады. Кейіпкерлердің өмірін бірге бастан кешкен адам өз эмоцияларын түсінуді үйренеді. Бұл әсіресе жасөспірім кезеңінде өте маңызды, өйткені бұл уақытта балалар түрлі сезімдерді бастан кешеді.

Сонымен қатар, кітап оқу уақытты тиімді пайдалануға көмектеседі. Бос уақытты пайдасыз өткізбеудің ең жақсы жолдарының бірі – кітап оқу. Бұл әдет адамды тәртіпке, жауапкершілікке үйретеді. Кітап оқуды күнделікті әдетке айналдырған адам өмірде де табысты болуға бейім келеді.

Қазіргі уақытта жастың да, жасамыстың да күні бойы ұялы телефонға телміріп, кітап деген асыл қазынаны сандыққа салып қойғаны тағы рас. Бірде ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты, белгілі журналист, әдебиеттанушы, филология ғылымдарының докторы, Сауытбек Әбдрахмановтың “Айқын” газетіне берген сұхбатында:

– Жақында Португалияға бардым. Порту қаласында өзіміз ұмытып кеткен бір көрініске куә болып, қатты таңдандым әрі қуандым. Ол көрініс – кітап дүкенінің алдындағы кезек. Бұл біз үшін үлкен оқиға. Ұмытыла бастаған оқиға, ”- деп сөз өрбітіп еді. Француз ойшылы Дени Дидро «Адамдар кітап оқуын қойса, ойлауын да қояды» деген. Мұны ғалымдардың зерттеулері де дәлелдейді. Кітап оқып отырған адам өз бетінше ойланады, шығарманың желісі бойынша кейіпкерлерді сомдайды, көз алдына елестетеді. Ал, ұзақ уақыт бойы телефонға телміріп отырған адамның миында ақыл-ойды дамытатын шығармашылық процестер жұмыс жасауын доғарады. Пайғамбарымыз Мұхаммед (с.ғ.с.) хадисінде: «Тал бесіктен жер бесікке дейін білім алыңдар», - дейді. Ғаламды кеңінен шарлауға мүмкіндік беретін құндылық, ол — қашанда кітап екенін естен шығармайық. Жақсы кітапты оқу арқылы адамның білім көкжиегі кеңейеді, ішкі жан дүниесі байып, есте сақтау қабілетін арттырады, адамның сөздік қорын көбейтеді. "Кітап ақылына ақы сұрамайтын ең құнды қазына" деп, ұлы ақын, ойшыл Әлішер Науаи адамзат құндылығына назар аударған. Расында қай заманда да кітаптың адам өмірінде алатын орны ерекше.

2016 жылы Йель университетінің Қоғамдық денсаулық сақтау мектебінің ғалымдары жүргізген зерттеу нәтижесі бойынша, күнделікті кітап оқу адам өмірін орта есеппен екі

жылға ұзартады. Зерттеу кітап оқу мен газет-журнал оқудың арасында айырмашылық бар екенін көрсетті. Әсіресе көркем әдебиет оқу ұзақ өмір сүрумен тығыз байланысты. Мамандар мұны былай түсіндіреді: оқу барысында қиял мен ойлау процестері белсендіріледі, бұл миды сергек ұстап, қартаюды баяулатады.

Компьютер технологияларын өмірдің барлық сапасына қарқынды енгізу, соңында жаңа техниканың мүмкіндіктеріне тәнті болу оны мойындау маманы болуға әкеліп соқты, ақпараттық технологияларды жаппай тарату оқу дағдыларына деген неғұрлым жоғары талапты көрсетеді. Ақпараттық технологияларды бар жағынан дамыту кезінде ақпаратпен адамның жұмыс істейтінін естен шығаруға болмайды, ал ол оны түсінуге, өзінше түсіндіре білуге, ықшамдауға, қорытынды шығаруға тиіс. Оқу дағдылары, мәтіннің сыни талдауы кез келген саладағы адамның табысты қызметінің алғышарттары болып табылады. Ғылыми ілімнің қарқынды өсуі, технологияның тұрақты жаңаруы білім беру парадигмаларының өзгеруіне әкеп соқтырды. «Өмір бойы білім беру» моделінің орнына «бар өмір ағымындағы білім беру» моделі келді, ол адам алдына білімді өз бетінше тұрақты жаңарту қажеттілігін қояды. Бұл мәселеде оқу да әмбебап техника болып қалады. Тәжірибе көрсеткендей, ең үздік оқырман Интернеттегі ең үздік тұтынушы, неғұрлым табысты адам, әртүрлі экономикалық, әлеуметтік және психологиялық жағдайларға бейімделуіне қабілетті болып табылады.

Неліктен ХХІ ғасырда кітап оқу керек? ХХІ ғасырда кітап оқу керек пе? 21 ғасырдың басталуымен адамзат технологиялық секіріс жасады. Жиырмамыншы ғасырдың басындағы орыстың атақты жазушысы М.Горький «Мен бойымдағы жақсы қасиеттер үшін кітапқа қарыздармын» деген екен. Өйткені, адамның бақытты, табысты өмір сүруіне қажетті қасиеттердің ғасырлар бойы жинақталған жері, асыл қазынасы – осы кітап. Кітапты көп оқыған адам ғана кемелділікке жете алатындығы да содан. «Кітап – ақылына ақы сұрамайтын ең құнды қазына» деген екен түркі жұртының ұлы ақыны, ойшыл Әлішер Науаи. Расында қай ғасырда да кітаптың алатын орны бөлек. Кітап кемелденуге көмектеседі. Қаншама технологиялар шығып жатыр. Бірақ олардың бәрі кітапты алмастыра алмасы анық.

«Кітап – қарым-қатынастың құдіретті құралы болғандықтан», адамның мәдениетін байытып, өрісін кеңейтіп, табиғаттың күшін өзіне қызмет еткізеді. Мәдениеті мол кітаптың әр бетін оқығанда әлемнің ақылды адамдарымен пікірлескендей күй кешуге болады. Адамгершілігі мол мәдениетті адамдардың қайсысы болсын, кітапқа құмар жандар.

Орыстың ұлы ақыны А.С.Пушкин кезінде әйеліне жазған бір хатында «жаныңды француз романдарын оқып, былғама» деп, сақтандырған екен. Сырт қарағанда, мұнда тұрған ештеңе жоқ сияқты. Әлемдік әдебиеттің озық үлгілері ретінде француздың атақты жазушыларының романдары күні бүгінге дейін өз оқырмандарын таңдандырумен келеді. Сонда Пушкин нені меңзеп отыр? Ақынның айтып отырғаны ол шығармаларда басқаша өмір суреттеліп, басқаша рух санаға ұялайды. Кітапты оқу барысында туындаған ойлар, ақпараттар ДНК-дан орын алып, одан ары қарай тұқымқуалаушылыққа ұласады.

Өмірде бәрі сатулы болса, кітапханада білім – тегін. Ол саған қаншалықты керек, керегіңше ала бер. Білімді болған сайын сенің қоғамда алатын орның да, салмағың да, халқыңа тигізетін пайдан да, көретін құрметің де арта түседі.

Американың әлемге әйгілі фантаст жазушысы Рэй Брэдбери «Мен өзіме керекті білімді кітапханадан тегін алдым» («Я получил образование в библиотеке. Совершенно бесплатно») деген екен. «Кітаптар да құдды адам сияқты – өзінше бақытты, өзінше бақытсыз, тағдырлары да, мазмұндары да ешқашан бір-біріне ұқсамайды. Жаратушы мен жаратылғанның, көк пен жердің, ақ пен қараның, қоғам мен адамның, шығыс пен батыстың құпиясын жасырған құдіреті бола тұра, кітаптар да біз сияқты – қорғансыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Абдрахманов, С. Кел, ағайын, оқылық! [Мәтін] / С. Абдрахманов // Egemen Qazaqstan (Егемен Қазақстан). – 2026. – 20 мамыр (№ 92). – 6 б.
2. Алина, Д. Кітап оқығанның ойы сергек / Д. Алина // Egemen Qazaqstan (Егемен Қазақстан). – 2026. – 19 мамыр (№ 91). – 6 б.

3. Атабаева, Р. Кітап - ақылды қуаттандыратын құрал / Р. Атабаева // Қазақ әдебиеті. – 2014. – 10 - 16 қаңтар (№ 1/2). – 9 б.
4. Ауталипова, Г. Кітап оқудан тиылсақ, ой ойлаудан да тиылар едік... [Мәтін] / Г. Ауталипова // Қазақ тілі Қазақстан мектебінде = Казахский язык в Казахстанской школе. – 2015. – № 6. – 23-24 бб.
5. Балаубаева, Б. Кітап - тақтан да қымбат [Мәтін] / Б. Балаубаева // ANA TILI (Ана тілі). – 2018. – 6-12 қыркүйек (№ 37). – 5 б.
6. Бугыбаева, Н. Кітап оқудың адамға пайдасы: Оқушы жұмыстары// Bilim-all.kz <https://share.google/PsA9dWFYWa3xqkrI0>
7. Кітап оқу адамның өзін-өзі дамытуына қалай әсер етеді?/Бизнес новости Актау <https://share.google/O489qYTnt0VBI2Pqq>
8. Кітап оқудың пайдасы./«Farabi Shakirti» мектеп мұғалімдері мен орта және жоғары оқу орындары оқытушыларына, сала мамандарына, магистранттар мен жасөспірімдерге арналған Республикалық желілік басылым-сайты <https://share.google/NDiq6Fjt2hoEpyuHj>